

Sygn. akt III AUa 1269/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Protokolant:	sekretarz sądowy Urszula Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2019 r. w Gdańsku

sprawy J. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji J. N. oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 maja 2018 r., sygn. akt V U 716/16

1. zmienia punkt I zaskarżonego wyroku i oddala odwołanie;
2. zmienia punkt III zaskarżonego wyroku i zasądza od J. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję;
3. oddala apelację ubezpieczonego;
4. zasądza od J. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Grażyna Czyżak SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 1269/18

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. N. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 27 lipca 2016 r., nr (...) odmawiającej zwrotu odsetek od nienależnie opłaconych składek. Wniósł o zmianę decyzji i przyznanie odsetek od nienależnie pobranych składek, odsetek i opłat egzekucyjnych naliczanych przez komornika sądowego.

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od ubezpieczonego na jego rzecz kosztów procesu. Wniósł o dołączenie do akt sprawy innych spraw, które toczyły się przez tutejszym Sądem: sygn. V U 1063/14 i V U 221/15.

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 maja 2018 r. w sprawie V U 716/16 zmienił w części zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu J. N. prawo do zwrotu odsetek od poszczególnych kwot, które wpłynęły na indywidualne konto prowadzone dla ubezpieczonego w związku z prowadzoną przeciwko niemu egzekucją należności z tytułu składek poczynając od wpłat od dnia 4 grudnia 2014 r. do dnia 28 czerwca 2016 r. (punkt pierwszy), oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (punkt drugi) oraz zniósł wzajemnie koszty procesu stron (punkt trzeci).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Ubezpieczony świadczył pracę w firmie (...) Sp. z o.o. w S. do dnia 28 marca 2007 r. W okresie od dnia 29 marca 2007 r. do dnia 31 października 2010 r. korzystał z prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony był współnikiem Spółki Jawnej (...) w S.. W styczniu 2010 r. organ rentowy przeprowadził kontrolę w Spółce z o.o. w S.. Decyzją z dnia 22 lutego 2010 r. organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia

w (...) Sp. z o.o. oraz że ubezpieczony od dnia 1 stycznia 2008 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Decyzji tej nie doręczono skutecznie ubezpieczonemu, odbiór korespondencji potwierdziła nieustalona osoba. Odwołanie od tej decyzji ubezpieczony wniósł dopiero w lutym 2015 r. O wydanej decyzji dowiedział się w toku sprawy V U 1063/14 prowadzonej z jego odwołania od decyzji ZUS z dnia 26 września 2014 r. określającej zadłużenie z tytułu należności składkowych za okres od lutego 2014 r. do lipca 2014 r. W sprawie V U 1063/14 ubezpieczony w toku rozprawy w dniu 15 stycznia 2015 r. oświadczył, iż w 2010 r. nie skarżył decyzji o objęciu go ubezpieczeniem społecznym jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą, gdyż sądził, że to nieporozumienie. Ubezpieczony w sprawie V U 1063/14 wniósł o zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Jego wniosek został oddalony przez Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 15 stycznia 2015 r., a zażalenia ubezpieczonego oddalone przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 30 czerwca 2015 r. Wyrokiem z dnia 17 maja 2016 r., sygn. akt V U 221/15 Sąd Okręgowy w Słupsku zmienił decyzję organu rentowego z dnia 22 lutego 2010 r. stwierdzając, że J. N. od dnia 1 stycznia 2008 r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Ubezpieczony w sprawie V U 221/15 także wniósł o zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Jego wniosek został oddalony przez Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 12 maja 2015 r. Organ rentowy po wydaniu decyzji określającej wysokość zadłużenia z tytułu składek prowadził egzekucję należności z tytułu składek. Postępowanie egzekucyjne prowadzone było przez ZUS z wynagrodzenia ubezpieczonego za pracę w Urzędzie Gminy w C., przez Urząd Skarbowy w C. oraz przez M. M. - komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Chojnicach i A. K. - komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wołominie. W wyniku prowadzonej egzekucji na poczet należności z tytułu składek zaksięgowano na koncie ubezpieczonego kwotę 12.103,97 zł. Ubezpieczony wnioskiem z dnia 21 maja 2016 r. (wpływ do ZUS dnia 31 maja 2016 r.) wniósł o zaprzestanie prowadzonej przeciwko niemu egzekucji, zwrot wyegzekwowanych składek wraz z odsetkami i kosztami postępowania, naliczenie i wypłacenie odsetek od wyegzekwowanych kwot w wysokości jak dla zobowiązań podatkowych. Organ rentowy zwrócił ubezpieczonemu na adres domowy kwotę 12.103,97 zł. Ubezpieczony otrzymał pieniądze dnia 29 czerwca 2016 r. Ubezpieczony po otrzymaniu ww. kwoty pismem z dnia 11 lipca 2016 r. oświadczył, iż podtrzymuje wniosek o naliczenie i wypłacenie odsetek od nienależnie pobranych składek oraz o zwrot kosztów postępowania egzekucyjnego. Zaskarżoną decyzją z dnia 27 lipca 2016 r. organ rentowy odmówił zwrotu odsetek od nienależnie opłaconych składek. Wysokość odsetek w związku z prowadzoną przeciwko ubezpieczonemu egzekucją w okresie od czerwca 2012 r. do dnia zwrotu wyegzekwowanych należności z tytułu składek, tj. do 29 czerwca 2016 r. wynosi 2.125 zł.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych wskazał, że ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej ustawa systemowa), w art. 24 ust. 2 zawiera definicję należności z tytułu składek. Są nimi składki oraz odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia i dodatkowa opłata. Ten przepis prawny był podstawą wystawiania przez organ rentowy tytułów wykonawczych i egzekwowania składek, odsetek i poniesionych przez organ rentowy kosztów upomnienia. W art. 24 ust. 6a – 6h ustawy systemowej uregulowana została kwestia zwrotu nienależnie opłaconych składek. W przedmiotowej sprawie nie było sporne, iż po prawomocnym zakończeniu procesu o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym ubezpieczony złożył wniosek o zwrot składek w dniu 31 maja 2016 r., a także, iż otrzymał kwotę 12.103,97 zł tytułem zwrotu nienależnie opłaconych składek w dniu 29 czerwca 2016 r. Sąd I instancji w oparciu o sporządzone przez organ rentowy zestawienie otrzymanych w wyniku egzekucji kwot zaksięgowanych na koncie ubezpieczonego i w oparciu o zeznania świadka G. S. ustalił, iż przekazana na rzecz ubezpieczonego kwota 12.103,97 zł stanowi nienależnie opłacone składki w rozumieniu art. 24 ustawy systemowej. Procedura związana ze zwrotem nienależnie opłaconych składek została uregulowana w art. 24 ust. 6b-6e. W myśl art. 24 ust. 6d nienależnie opłacone składki podlegają zwrotowi w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku o ich zwrot. Oznacza to, iż organ rentowy zmieścił się w 30 - dniowym terminie liczonym od daty złożenia wniosku z dnia 31 maja 2016 r. Z art. 24 ust. 6e ustawy systemowej wynika, iż odsetki należą się dopiero wówczas, gdy organ rentowy nie dokona zwrotu w tym 30-dniowym terminie. W takim przypadku jest zobowiązany do zapłaty odsetek w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych. Zgodnie z art. 77 b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 800 ze zm.), do stosowania którego w sprawach nieuregulowanych odsyła art. 31 ustawy systemowej, za dzień zwrotu nadpłaty uważa się dzień: 1) obciążenia rachunku bankowego Zakładu na podstawie polecenia przelewu, 2) nadania przekazu pocztowego, 3) wypłacenia kwoty nadpłaty przez Zakład lub pozostawienia nadpłaty do dyspozycji płatnika w kasie. Sąd Okręgowy w oparciu o odcinek polecenia przelewu przeznaczony dla adresata i złożony przez ubezpieczonego ustalił, iż należność z tytułu zwrotu nienależnie opłaconych składek ubezpieczony otrzymał dnia 29 czerwca 2016 r. Pozwany w piśmie procesowym z dnia 9 stycznia 2018 r. wskazywał, iż zwrot wpłaty został dokonany dnia 24 czerwca 2016 r. z datą realizacji 28 czerwca 2018 r. Sąd w oparciu o dane z noty księgowej dotyczącej zwrotu nadpłaty ustalił, iż obciążenie rachunku bankowego ZUS nastąpiło dnia 28 czerwca 2016 r. (nota księgowa w aktach ZUS). Z tej przyczyny Sąd uznał, iż data końcowa odsetek to 28 czerwca 2016 r., a nie 29 czerwca 2016 r., jak przyjęła biegła. Sąd I instancji zlecił biegłemu wyliczenie odsetek, albowiem były one przedmiotem sporu. Żadna ze stron nie wniosła zarzutów do opinii biegłego w części obejmującej sposób ich wyliczenia. Organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji, iż brak jest podstawy prawnej do ich naliczania odsetek. Sąd Okręgowy uznał, iż pozwany jest zobowiązany do zwrotu odsetek po upływie 30 dni licząc od dnia złożenia przez ubezpieczonego odwołania od decyzji z dnia 26 września 2014 r. określającej wysokość zadłużenia z tytułu składek. Odwołanie wpłynęło do organu rentowego dnia 4 listopada 2014 r. (akta V U 1063/14). W odwołaniu ubezpieczony podnosił, iż nie prowadzi działalności gospodarczej. Wnosił o zabezpieczenie odwołania przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Pozwany winien był się liczyć z obowiązkiem zwrotu egzekwowanych składek. Organ rentowy winien to odwołanie potraktować jako wniosek o zwrot egzekwowanych składek. Sąd Okręgowy podzielił w tej mierze stanowisko zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 lipca 2013 r., III AUa 384/13, Legalis Nr 739123, który doszedł do przekonania, że w sprawie mamy do czynienia z luką prawną, którą należy uzupełnić odpowiednim zastosowaniem przepisów art. 24 ust. 6e ustawy. W odniesieniu do ubezpieczonego nie może być mowy o liczeniu terminu liczenia odsetek od daty złożenia wniosku o zwrot składek, gdyż to nie płatnik popełnił błąd, który zauważył organ rentowy i o którym powiadomił tegoż płatnika, tylko to po stronie organu rentowego zaistniał błąd. A zatem mamy do czynienia ze zgoła odmienną sytuacją, w której należy uznać, że terminem, od którego powinny być płacone odsetki jest data ich błędnego wyegzekwowania. Z zestawienia wpłat zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego wynika, iż w grudniu 2014 r. była tylko jedna wpłata z dnia 23 grudnia 2014 r. Oznacza to, iż organ rentowy winien naliczyć składki od wyegzekwowanych już kwot od dnia 4 grudnia 2014 r. do dnia 28 czerwca 2016 r. oraz od poszczególnych wpłat uiszczanych po dniu 4 grudnia 2014 r. licząc je do dnia 28 czerwca 2016 r. Z przyczyn natury faktycznej i prawnej omówionych powyżej Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił w części zaskarżoną decyzję i orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji

wyroku. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstawy prawnej do uwzględnienia odwołania w pozostałym zakresie, tj. w części obejmującej odsetki za wcześniejszy okres i w całości co do zwrotu kosztów postępowania egzekucyjnego. O kosztach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Urząd Skarbowy w C. i przez komorników sądowych orzekały te organy egzekucyjne w toku prowadzonej egzekucji i w tamtych postępowaniach egzekucyjnych strony winny rozliczać ich wysokość i obowiązek ponoszenia. Z tej przyczyny Sąd Okręgowy orzekł, jak w punkcie drugim wyroku. Sąd Okręgowy uznał, iż ubezpieczony wygrał odwołanie w połowie i z tej przyczyny w oparciu o art. 100 k.p.c. zniesiono wzajemnie koszty procesu stron.

Apelacje od wyroku wywiedli ubezpieczony i organ rentowy.

Wnioskodawca zaskarżył orzeczenie w zakresie punktu drugiego w części oddalającej odwołanie: „w pozostałym zakresie”, tj. w zakresie odsetek od kwot („wpłat”) wyegzekwowanych przed dniem 4 grudnia 2014 r., przynajmniej za okres od tego dnia, ewentualnie od: „dnia ich błędnego wyegzekwowania” i w zakresie kosztów egzekucji od całości wyegzekwowanych przez pozwanego od niego nienależnie kwot i związku z tym w punkcie trzecim zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, w tym art. 415, art. 417 i art. 455 w związku z art. 363 § 1 k.c. oraz art. 77 § 1 i 2, w związku z art. 32 Konstytucji przez niewłaściwe zastosowanie, tj. niezastosowanie lub niedostateczne zastosowanie, w tym w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy systemowej,

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, w tym art. 200 § 1 w związku z art. 13 § 2 i art. 464 § 1 i 2, art. 212 § 1 zd. 2, art. 468 § 2 pkt 3 i 4 i art. 770 w związku z art. 804 k.p.c. przez niezastosowanie lub niewłaściwe zastosowanie.

Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie pierwszym poprzez przyznanie mu prawa do odsetek od wyegzekwowanych przez pozwanego nienależnie w związku z uchyloną decyzją z dnia 22 lutego 2010 r. kwot od dnia ich błędnego wyegzekwowania, ewentualnie od dnia 4 grudnia 2014 r. do dnia 28 czerwca 2016 r.; przekazanie sprawy do rozpoznania w Wydziale Cywilnym Sądowi Rejonowemu w Słupsku, ewentualnie uchylenie wyroku w punkcie drugim i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, odpowiednio do wyliczonej przez biegłą wartości przedmiotu sporu w zakresie odsetek.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony wskazał, że wskazany przez Sąd Okręgowy termin, od którego powinny być opłacone odsetki od błędnie i przez to bezprawnie wyegzekwowanych kwot („od dnia ich błędnego wyegzekwowania”), wynika z właściwości zobowiązania, o której mowa w art. 455, w związku z art. 363 § 1, art. 415 i art. 417 k.c. oraz w art. 77 § 1 i 2 Konstytucji RP, z których z kolei wynika, że kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę obowiązany jest do jej naprawienia, że również za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa, przy czym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak

mu została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, a ustawa nie może nikomu (w tym poszkodowanemu przez pozwanego) zamykać dochodzenia naruszonych praw. Jednakże, pomimo tych przytoczonych trafnych ustaleń i rozważań w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy z niezrozumiałych przyczyn ogłosił sentencję wyroku niewspółbrzmiającą i niezgodną

z przedmiotowymi rozważeniami i niedostatecznie zastosowanymi normami prawa materialnego, dokonując niezrozumiałego zróżnicowania i uzależnienia odpowiedzialności pozwanego za bezprawne wyegzekwowanie od skarżącego na wniosek pozwanego nienależnych składek od czasu otrzymania przez pozwanego od Komornika poszczególnych wyegzekwowanych kwot, chociaż w przedostatnim ustępie uzasadnienia wyroku posługuje się innym kryterium, nie czasu otrzymania przez pozwanego poszczególnych wyegzekwowanych wpłat, lecz czasu, za który przyznaje bądź odmawia mu prawa

do odsetek od bezprawnie wyegzekwowanych kwot („odsetki za wcześniejszy okres”), co uzasadnia korektę zaskarżonego wyroku przez jego zmianę lub najpierw sprostowanie, a zmianę w takim zakresie, w jakim niewspółbrzmiać z rozważeniami uzasadnienia wyroku sentencja wyroku nie zostanie sprostowana.

Apelację od wyroku wywiódł również organ rentowy zaskarżając go w części, tj. co do punktu pierwszego, któremu zarzucono naruszenie prawa materialnego - art. 24 ust. 6d ustawy systemowej przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do zwrotu odsetek

od poszczególnych kwot, które wpłynęły na indywidualne konto prowadzone dla ubezpieczonego w związku z prowadzoną przeciwko niemu egzekucją należności z tytułu składek poczynając od wpłat od dnia 4 grudnia 2014 r. do dnia 28 czerwca 2016 r.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na jego rzecz kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że art. 24 ust.6 d ustawy systemowej nie łączy obowiązku wypłaty odsetek ani z datą powzięcia przez organ ubezpieczeń społecznych wiedzy

co do nienależnego charakteru opłaconych składek, ani z brakiem zawiadomienia płatnika o ich kwocie, co jest konsekwencją tego, że nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez ZUS z urzędu na poczet zaległych lub bieżących, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, a są zwracane tylko na wniosek płatnika. Decyzja z dnia 22 lutego 2010 r. nie była przez ubezpieczonego zaskarżona w ustawowym terminie i dopiero przy kolejnej decyzji z dnia 26 września 2014 r. ustalającej wysokość zadłużenia ubezpieczonego (w związku z objęciem go obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno - rentowym decyzją z dnia 22 lutego 2010 r.), która została przez ubezpieczonego zaskarżona, podniesiony został przez ubezpieczonego zarzut braku doręczenia decyzji z dnia 22 lutego 2010 r. o objęciu obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno – rentowym. Ponieważ ubezpieczony nie odwołał się (początkowo) od decyzji obejmującej go obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno - rentowym, zobowiązany był do płacenia składek emerytalno - rentowych od dnia 1 stycznia 2008 r., a ponieważ składek nie uiszczał składki zostały w ramach prowadzonej egzekucji ściągnięte i wobec ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy wyrokiem w sprawie V U 221/15, doszło do powstania po stronie pozwanego nadpłaty, która została ubezpieczonemu zwrócona w terminie przewidzianym ww. przepisami (30 dni od dnia złożenia wniosku). W związku z czym brak jest podstaw do przyjęcia, że odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 26 września 2014 r. powinno być potraktowane przez organ rentowy jako wniosek o zwrot egzekwowanych składek.

Wnioskodawca w odpowiedzi na apelację organu rentowego wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację pozwanego wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja J. N. nie zasługiwała na uwzględnienie, natomiast apelacja organu rentowego jako zasadna skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku w punkcie pierwszym i oddaleniem odwołania.

Przedmiotem sporu pozostawało prawo wnioskodawcy do zwrotu odsetek od poszczególnych kwot, które wpłynęły na indywidualne konto prowadzone dla niego w związku z prowadzoną przeciwko niemu egzekucją należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, iż Sąd Okręgowy przeprowadził co prawda wystarczające dla kategorię rozstrzygnięcia sprawy postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, jednakże dokonał błędnej oceny prawnej prawidłowo przytoczonych przepisów prawa.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że w świetle regulacji prawnych zawartych w ustawie

z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej ustawa systemowa) nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez Zakład z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik składek złoży wniosek o zwrot składek, z zastrzeżeniem ust. 6c, 8 i 8d (art. 24 ust. 6a ustawy systemowej).

Zakład zawiadamia płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone, chyba że nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym (ust. 6b). Po stwierdzeniu, że składki zostały nienależnie opłacone, płatnik składek może złożyć wniosek o ich zwrot (ust. 6c). Nienależnie opłacone składki podlegają zwrotowi w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku, o którym mowa w ust. 6c (ust. 6d). Jeżeli nienależnie opłacone składki nie zostaną zwrócone w terminie określonym w ust. 6d, podlegają oprocentowaniu w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych, od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 6c (ust. 6e).

Z cytowanych przepisów jasno wynika, że nienależnie opłacone składki podlegają oprocentowaniu w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych - od dnia złożenia przez płatnika wniosku o ich zwrot - jeżeli przekroczony został przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych trzydziestodniowy termin do zwrotu składek. Taki wniosek może jednak być złożony dopiero po stwierdzeniu przez organ rentowy, że składki zostały nienależnie opłacone.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie nie podzielił stanowiska Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 lipca 2013 r., III AUa 384/13, Legalis Nr 739123, które w pełni zaakceptował Sąd Okręgowy wydając zaskarżony wyrok. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie III AUa 384/13 zapadło na gruncie innego stanu faktycznego, nie objętego dyspozycją mającego zastosowanie w tej sprawie przepisu. W orzeczeniu tym Sąd przyjął, że ma do czynienia z luką prawną, którą należy uzupełnić odpowiednim zastosowaniem przepisów art. 24 ust. 6e ustawy systemowej, gdyż egzekucja składek miała miejsce na skutek błędu organu rentowego, a nie płatnika składek. Sytuacja taka nie zachodzi w sprawie niniejszej. Decyzją z dnia 22 lutego 2010 r. organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. oraz że ubezpieczony od dnia 1 stycznia 2008 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Decyzją z dnia 22 lutego 2010 r. nie była przez ubezpieczonego zaskarżona w ustawowym terminie i dopiero przy kolejnej decyzji z dnia 26 września 2014 r. ustalającej wysokość zadłużenia ubezpieczonego (w związku z objęciem go obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno - rentowym decyzją z dnia 22 lutego 2010 r.), która została przez ubezpieczonego zaskarżona, podniesiony został przez ubezpieczonego zarzut braku doręczenia decyzji z dnia 22 lutego 2010 r. o objęciu obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno - rentowym. Ponieważ ubezpieczony nie odwołał się (początkowo) od decyzji obejmującej go obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno - rentowym, zobowiązany był do płacenia składek emerytalno - rentowych od dnia 1 stycznia 2008 r., a ponieważ składek nie uiszczał składki zostały w ramach prowadzonej egzekucji ściągnięte i wobec ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy wyrokiem w sprawie V U 221/15, doszło do powstania po stronie pozwanego nadpłaty. Zatem w przedmiotowej sprawie nie można przyjąć błędu organu rentowego.

Sąd Apelacyjny natomiast podzielił pogląd prawny wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 lutego 2016 r., III AUa 700/15, LEX nr 1979306, (w sprawie o zbliżonym stanie faktycznym), który wskazał, że za datę stwierdzenia, że składki zostały przez ubezpieczonego nienależnie opłacone należy uznać datę uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego, w którym rozstrzygnięto o niepodleganiu przez ubezpieczonego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Dopiero prawomocne rozstrzygnięcie powyższej sprawy pozwalało na kategoryczne stwierdzenie w przedmiocie okresu, za który nienależnie opłacone zostały składki i w przedmiocie ich kwoty.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Słupsku wyrokiem z dnia 17 maja 2016 r., sygn. akt

V U 221/15 zmienił decyzję organu rentowego z dnia 22 lutego 2010 r. stwierdzając, że J. N. od dnia 1 stycznia 2008 r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 16 czerwca 2016 r. (zarządzenie – k. 82 a.s.

V U 221/15). Do zakończenia postępowania sądowego okoliczność, czy ubezpieczony nienależnie opłacił składki na ubezpieczenia społeczne była sporna. Dopiero w toku postępowania sądowego w sprawie V U 221/15 wnioskodawcy udało się „wzruszyć” decyzję w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym. Przyjąć należy, że wniosek złożony przez ubezpieczonego w dniu 31 maja 2016 r. (data wpływu do pozwanego), a więc po jednoznacznym stwierdzeniu, że są składki, które należy uznać za nienależnie opłacone, skutkowało obowiązkiem Zakładu zwrotu takich składek ubezpieczonemu. Trzydziestodniowy termin do zwrotu nadpłaconych składek został przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zachowany, ponieważ zwrot należności nastąpił w dniu 29 czerwca 2016 r.

Odnosząc się do apelacji organu rentowego i biorąc pod uwagę literalne brzmienie art. 24 ust. 6d ustawy systemowej, wskazać należy, że organ rentowy zwrócić nienależnie opłacone składki w ciągu 30 dni – data wniosku o zwrot – 31 maja 2016 r. i data zwrotu - obciążenie rachunku bankowego ZUS dnia 28 czerwca 2016 r.

Zatem Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie, bowiem niewątpliwie zachował on trzydziestodniowy termin do zwrotu nadpłaconych składek.

Odnosząc się do apelacji wnioskodawcy wskazać należy, że nie zawiera ona jakichkolwiek zarzutów merytorycznych, które mogłyby skutkować zmianą wyroku w zaskarżonym zakresie.

Wyjaśnić bowiem należy ubezpieczonemu, że z uwagi na specyfikę procedur w zakresie ubezpieczeń społecznych organ rentowy i sąd rozpoznający odwołanie od decyzji orzekają na podstawie przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych. Kwestia odsetek od nienależnie opłaconych składek została w sposób kompleksowy uregulowana w ustawie systemowej. Zarzuty ubezpieczonego

w zakresie naruszenia art. 415, art. 417 i art. 455 w związku z art. 363 § 1 k.c. oraz art. 77 § 1 i 2, w związku z art. 32 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie, tj. niezastosowanie lub niedostateczne zastosowanie są bezpodstawne. Również art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy systemowej w żadnej sposób nie został naruszony. Ponadto zarzut naruszenia szereg przepisów o charakterze proceduralnym powołany przez ubezpieczonego w apelacji (art. 200 § 1 w zw. z art.13 § 2 i art. 464 § 1 i 2, art. 212 § 1 zd. 2, art. 468 § 2 pkt 3 i 4 i art. 770 w zw. z art. 804 k.p.c.) nie został w przekonywujący sposób uzasadniony.

W zakresie roszczenia o zwrot kosztów postępowania egzekucyjnego Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że skoro o kosztach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Urząd Skarbowy w C. i przez komorników sądowych orzekały te organy egzekucyjne w toku prowadzonej egzekucji, to w tamtych postępowaniach egzekucyjnych strony winny rozliczać ich wysokość i obowiązek ponoszenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał apelację organu rentowego za zasadną i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił punkt pierwszy zaskarżonego wyroku i oddalił odwołanie (punkt pierwszy wyroku).

W konsekwencji należało zmienić rozstrzygnięcie o kosztach procesu na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265) w ten sposób, że zasądzono od J. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję (punkt drugi sentencji wyroku).

Sąd Odwoławczy uznał apelację ubezpieczonego za nieuzasadnioną, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w punkcie trzecim sentencji wyroku.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie czwartym wyroku uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

SSA Grażyna Czyżak SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek